

N:o 19.

Ank. till Riksd. kassli den 21 februari 1901, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändring af 26 kap. 4 § byggningsbalken i syfte att åstadkomma tillräckliga och lämpliga lokaler för häradsrätternas sammanträden.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 150, anför herr *Th. af Callerholm*:

»Uti 26 kap. 4 § byggningsbalken är af ålder stadgadt, att tingsbyggnad, som det åligger härad eller tingslag att bygga och underhålla, skall bestå af »en stufva, så stor som tarivas, och två kamrar». Denna knapphändiga bestämmelse, som nog måhända för halftannat århundrade sedan varit tillfredsställande, torde dock numera få anses och är väl också i allmänhet ansedd såsom allt annat än tidsenlig. Vår tids anspråk på utrymme och bekvämlighet ställer helt andra fordringar på beskaffenheten och inredningen af en byggnad, afsedd för det samhällsviktiga ändamålet att skipa lag och rätt, än dem, som gjort sig gällande vid tiden för tillkomsten af 1734 års lag. Också måste tacksamt och villigt erkännas, att på de allra flesta ställen i vårt land tingslagens invånare med berömvärd offervillighet icke tvekat att underkasta sig betydande uppförfningar för åstadkommande af värdiga lokaler för rättsskipningens handhavande; och man skulle ju vid sådant förhållande kunna med fog anse, att det nu gällande lagstadgandet såsom endast en död bokstaf utan olägenhet kunde i lagen kvarstå. Emellertid har det vid flera tillfällen visat sig, att berörda lagstadgande, sådant det ännu gäller, åstadkommit icke allenast onödig tidsdrägt vid tingsbyggnings uppförande, utan äfven direkt skada, i all synnerhet vid uppkomna tvistigheter emellan de olika kommunerna inom ett tingslag om lämpligaste platsen för byggande af tingshus, hvarvid kommun, som

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 7 Saml. 14 Häft. (N:o 19.)

i dylik tvist legat under eller lupit fara att ligga under, begagnat sig af sin rätt att vägra deltaga i byggnaden i vidsträcktare måtto, än lagen föreskrefve, en vägran, som vederbörande myndigheter, under hvilkas pröfning frågan dragits, icke kunnat underlåta att med tillämpning af lagens bestämda föreskrift godkänna. Att denna i en enda kommuns hand med stöd af lagens bokstaf lagda rätt att förhindra ett af kanske ett tiotal kommuner bestående tingslag att åstadkomma en för sitt ändamål lämplig tingsbyggnad hvarken är tidsenlig eller för det allmänna rättsmedvetandet tillfredsställande, torde icke gerna kunna förnekas.

Då sålunda nu gällande lagstiftning i afseende å tingshusbyggnad icke tillgodoser ens de anspråkslösaste fordringar på nödigt utrymme vid sjelfva rättsförhandlingarna, då samma lagstiftning kan bereda tillfälle att lägga hinder i vägen för uppförande af tidsenliga tingshusbyggnader på frivillighetens väg, samt då det torde få anses önskligt att i sjelfva lagen få inrymda bestämda föreskrifter, om och i hvilken utsträckning det skall åligga tingslagens invånare att å tingsstaden eller i tingshuset tillhandahålla bostadsrum åt domstolens ledamöter samt allmänna åklagarne under pågående tings- sammanträden, vågar jag vördsamt hemställa, att Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om ändring i 26 kap. 4 § byggningsbalken i syfte att behofvet af tillräckliga och lämpliga lokaler för häradsrätternas sammanträden måtte varda på tillfredsställande sätt tillgodosedt.»

Utskottet är ense med motionären derom, att de i 26 kap. 4 § byggningsbalken gifna, ännu gällande bestämmelserna angående tingsbyggnings storlek och inredning numera måste anses föråldrade och föga motsvarande tidens kraf. Att de jemväl af dem, hvilka deraf närmast beröras — de tingshusbyggnadsskyldige — i allmänhet så betraktas, framgår deraf, att desamma, då fråga är om nybyggnad af tingshus, mera sällan bringas i tillämpning. De tingshus, som uppföras, äro i regel till såväl storlek som beskaffenhet i öfrigt för sitt ändamål fullt tillfredsställande. Emellertid gifves det, såsom motionären erinrat, exempel äfven derpå, att bestämmelserna begagnats såsom medel att förhindra tillkomsten af fullt ändamålsenliga tingshus, och det kan inträffa, att en minoritet inom tingshusbyggnadsskyldige genom att påyrka bestämmelsernas bokstafliga efterföljd kan tvinga den vida öfvervägande majoriteten att uppföra tingshus af förhållandevis alldeles otillräckliga dimensioner. För att förebygga dylika eventualiteter är alltså efter utskottets åsigt en omarbetning af ifrågavarande lagbestämmelser af verkligt behof påkallad;

dervid det dock synes utskottet uppenbart, att det ej kan vara lämpligt att i lag fastslå en viss för alla tingshus gällande norm i fråga om storlek och utrymme. Bäst torde vara att låta frågan derom bero på pröfning i hvarje särskildt fall, hvarigenom tillfälle beredes att taga hänsyn till alla omständigheter, som för frågans afgörande äro af betydelse. I hvarje händelse böra, efter utskottets mening, de tingshusbyggnadsskyldige sjelfva tillförsäkras ett så väsentligt inflytande på en tingshusbyggnadsfrågas utgång, att endast i undantagsfall afvikelse från deras beslut må ega rum. För att så må kunna ske, erfordras emellertid, att i lagen införas bestämmelser om tillvägagångssättet för åstadkommande af bindande beslut för de tingshusbyggnadsskyldige, om den därför erforderliga majoritet, om sättet för fullföljd af talan mot sådana beslut o. d., allt förhållanden, som lämpligen ordnas i samband med den af motionären ifrågasatta lagändringen. Den ordning, som anses lämplig för åvägbringande af beslut om sjelfva tingshusbyggnaden, kunde sedermera, efter utskottets uppfattning, med fördel vinna tillämpning äfven för fattande af beslut i andra för tingshusbyggnadsskyldige gemensamma angelägenheter, såsom i fråga om häradsstjenares aflöning, inköp af inventarier i tingshuset m. m. dylikt.

Slutligen tillåter sig utskottet framhålla önskvärdheten deraf, att vid de nu närmast ifrågavarande bestämmelsernas omarbetning största möjliga hänsyn toges dertill, att tingshusbyggnadsskyldigheten ej göres mera än nödigt betungande. Särskildt är detta af vigt för sådana fall, då sammanslagning af tingslag eger rum och det alltså kan ifrågakomma, att det ena tingslaget, efter att nyligen hafva nedlagt afsevärda kostnader på sitt tingshus, blifver skyldigt att delta i kostnaden för det gemensamma tingshuset.

Under åberopande af det anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till herr af Callerholms föresvarande motion, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t an hålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om ändring i 26 kap. 4 § byggningsbalken i syfte att behovet af tillräckliga och lämpliga lokaler för häradsrätternas sammanträden måtte vardas på tillfredsställande sätt tillgodosedt.

Stockholm den 21 februari 1901.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.